

Thomas K. Carroll. *Wisdom and Wasteland. Jeremy Taylor in His Prose and Preaching Today* [słowo wstępne H. R. McAdoo]. Dublin: Four Courts Press 2001 ss. 288.

Ważny i bogaty okres karoliński w teologii i życiu Kościoła anglikańskiego ciągle wzbudza zainteresowanie. *Wisdom and Wasteland. Jeremy Taylor in His Prose and Preaching Today* to najnowsza rozprawa poświęcona myśli karolińskiej, a zwłaszcza jednemu z jej głównych przedstawicieli, J. Taylorowi († 1667), biskupowi irlandzkiej diecezji Down and Connor. Autor, Thomas K. Carroll, duchowny anglikański z Irlandii, od lat – jak sam pisze – poszukuje „skarbu ukrytego na karolińskim polu” (s. 12). Samemu Taylorowi poświęcił swoje dwie pierwsze rozprawy naukowe z czasu rzymskich studiów: *Jeremy Taylor: Liturgist and Ecumenist. A Study of Taylor's Sacramental Theology and Its Ecumenical Implications* (Rome 1970) oraz *Jeremy Taylor and the Anglican-Puritan Crisis in Worship, 1640-1660: A Theological Liturgical and Ecumenical Text in Context* (Rome 1973). Późniejsze ważniejsze jego prace to: *Preaching the Word* (Wilmington 1984); *Liturgical Practice in the Fathers* (Wilmington 1988) – obie z serii „Message of the Fathers Series” oraz *Jeremy Taylor Selected Works* (New York 1990) – z serii „Classics of Western Spirituality”. Carroll z pewnością należy do najlepszych znawców Taylora, zwanego „Szekspirem angielskiej prozy” (S. T. Coleridge) czy „Chryzostomem angielskiego kaznodziejstwa”

W słowie wstępnym H. R. McAdoo, zmarły w 2001 roku anglikański arcybiskup Dublina, autor szczególnie ważnej dla studiów karolińskich *The Structure of Caroline Moral Theology* (London 1949), wskazuje na wielkość Taylora jako teologa i kaznodziei, nazywając go „nauczycielem duchowości”. Taylor był przede wszystkim teologiem moralistą w rozumieniu karolińskim, czyli widział teologię moralną w ścisłym związku z duchowością, a całość nazywał „praktyczną teologią”. Patrząc dzisiaj na jego bogate kaznodziejstwo i liczne publikacje, można powiedzieć, że jego teologia moralno-ascetyczna była chrystocentryczna, w centrum miała ideę naśladowania Chrystusa, szczególnie dowartościowywała tajemnicę Wcielenia i obecność Chrystusa przez Słowo i sakrament, a miała służyć każdemu chrześcijaninowi, który we współpracy z łaską w Kościele ma dojrzewać do świętości. Tak pojętą duchowość i moralność chrześcijańską McAdoo widzi jako wymagającą, ale i pełną „ciepła i bogactwa pobożności” (s. 19).

W obszernym, biblijno-literackim, wprowadzeniu do pism i kazań Taylora (s. 21-92) już sam Carroll próbuje odczytać bogactwo jego myśli z jednej strony w kontekście ówczesnej sytuacji historyczno-kościelnej anglikańskiej teologii, szczególnie jej zakorzenienia w liturgii, a z drugiej strony analizuje jej późniejszy rozwój, z licznymi odniesieniami do teologii katolickiej, np. von Balthasara czy nauczania II Soboru Watykańskiego, nie stroniąc też od odwołań do angielskiej i irlandzkiej literatury.

Całość przesłania teologicznego twórczości Taylora ujęta jest w kilku rozdziałach, które mają tę samą strukturę: najpierw krótkie wprowadzenie, następnie obszerniejszy wybór pism i kazań. Carroll poświęca uwagę kolejno m.in. treściom mistycznym i ascetycznym (s. 113-145), Pismu świętemu i liturgii (s. 146-179), czy prob-

lematyce doktrynalnej i moralnej (s. 180-214). Interesującym uzupełnieniem jest zamieszczone w epilogu kazanie z pogrzebu Taylora 13 sierpnia 1667 roku, wygłoszone przez G. Rusta, dziekana Connor, późniejszego biskupa Dromore, gdzie Taylor został pochowany. W diecezji Dromore Taylor był jedynie administratorem, odnowił katedrę, ale tam chciał spocząć po śmierci. U kresu życia bowiem doznał bolesnego odrzucenia przez własną diecezję, wtedy coraz bardziej prezbiteriańską. Obok zawsze pomocnych w takich pracach indeksów oraz spisu publikacji o Taylorze, przy końcu swojego studium Carroll zamieścił też dwie modlitwy Taylora: „Modlitwę przed kazaniem” i „Modlitwę po kazaniu”, które wyrażają szczerą pobożność i pokorę wielkiego biskupa kaznodziei, „wołającego do Boga o Jego Ducha, by On sam mówił i nauczał” (s. 273-276).

Wisdom and Wasteland potwierdza kompetencję Carrolla co do znajomości „złotego okresu” teologii anglikańskiej XVII wieku, zwłaszcza Taylora, a dla zainteresowanego czytelnika będzie z pewnością zachętą do dalszych poszukiwań „skarbu ukrytego na karolińskim polu”

Ks. Sławomir Nowosad